

Isten neve és Isten nevei

Egyfajta, itt-ott módosított helyszíni tudósítás Erdélyből,
nem csak erdélyieknek

A nézőpont fontos. Emigráns vendégmunkás vagyok, valamiképpen. Mi, ki, hol és mikor, az nézőpont kérdése. Most itt, Kolozsvárott, Erdélyben. Nem innen származom, de van ilyen. A nyelvem is magyar, ilyen is van, így kezdtem meg születésem után élni, látni, szavakat használni és érteni, kimondatlanokat és kimondhatatlanokat egyaránt. Isten nézőpontja is fontos, itt és most. S úgy tűnik, az itt más. Leginkább. Na jó, kissé. Legalább. A kinyilatkoztatás, az újszövetségi, szerintünk, keresztények szerint, nem szárnyalható túl úgy, ahogy Isten abbéli neve sem. Viszont nincs sem el-, sem ki-, sem lezárva egyre jobb és teljesebb megélése, megértése sem. Eddig ismeretlen nézőpontok, meglátások szöknek szárba ugyanabból a földből, vetésből, gyökérből. Időben előbb hajt új ágat a fenyő, mielőtt karácsonyfa lesz. Vendégmunkásként tanulok is, például kérdezni, magamat is. A válaszok mintha maguktól jönnének, keletkeznének. Most lesz karácsony, már van is, és mindjárt volt. Lehet, hogy Istennek is vannak új nézőpontjai? És nevei? Újranevezi Önnönmagát, újranevezzük Őt, tenyerünkbe írván Őt magát új nevekkal, új neveivel. Aki szemünk elől rejtve volt, felismerjük-e Őt? Újra, ki velünk van? Minthogy nevünk, neveink is, mindnyájunké, tenyerébe van írva, és drágák vagyunk Neki, egyenként, mint szeme világa? Így van ez? Új neveket is ad, mint a Jelenések könyvében, egy kőre vagy ehelyt másra írva?

A szállásom a református parókia melletti vendégszoba, egy ifjúsági központ és öregotthon épületében. Sokat hallok, sokat látok itt. Mert itt vagyok. Tanulok.

A szomszéd szobába egy idős nénit hoztak a kórházból, súlyos agysebészeti operáció után bocsátották el, rokonai nem tudják otthon ellátni. Nagyon rosszul van, ágybanfekvő, ápolásra szorul, a kórházba nem veszik vissza. Pár rokona jön látogatni. Messziről. Tépi magáról, félig öntudatlanul, a

A kolozsvári Monostori úti (Kakasos) templom

ruhát, tépi az ágyneműt; mosdatják, etetik, énekelnek vele a nővérek; mesélik egymásnak saját történeteiket. Felkeresi a fiatal lelkész. És megnyugszik a néni. Éjszaka magában beszél. Sokszor, sokat. A falak vékonyak, áthatolnak rajta a szavak, mindegy, miből vannak. A falak. Napokon, heteken át fordul hozzá a türelem, a szeretet, és meghallgatja, mosdatja, beszél hozzá, szavakat, szépeket, énekeket, csupa csodákat. Mi szebb, számomra ismeretlen élete, ahogy vele bánnak, az ének, Erdély vagy Isten? A kérdés nem oldható meg, tehát másképp fontos. Tanulmányokat, dolgozatokat böngészek, szakelőadásokat készítek elő szálalásomon, kommunikációról. Egy este, késő este, vagy hajnalban, sokáig, ismételve, újra és újra: „Juli néni, tessék enni egy kanállal.” Szelíd dalok a mondatok, ismeretlen dallamú gyengéd litánia fonatúak, hosszú énekké válnak. Egyszer csak: „Juli néni, jaj de jó, evett egy kanállal!” Isten neve ez. Hogy örül a lenyelt egy kanál levesnek, teának. Így nevezi magát, ha Juli néni a nevét kérdi. Na. Pár nap múlva Juli néni meghal, az ügyeletes nővér, és majd lánya van mellette. Szépen hunyhatta le a szemét, búcsúzásként megmosdatták, utoljára, kifestették, betakarták, letakarták, kinyitatták az ajtó, az ablak, meggyújtották mellette a gyertyát. Érte szólt a lángja.

Vasárnap délelőtt a gyermekeknek külön foglalkozást tartanak itt, gyermekmegőrzés a kulcsszó. Istentisztelet ez, szerintem is. Tulajdonképpen maguk a gyermekek tartják, míg a nagyok, a szülők és más hasonzorúiek az igazi istentiszteleten vannak. Nyüzsögnek, kiabálnak, új, ismeretlen dallamokat énekelnek, veszekszenek, nevetnek, gyömszölik, ölelgetik egymást, kérdéseik s ötleteik meredeken sziporkáznak, rajzolnak, építenek, mesélnek. Mármint a gyermekek. Vagyis nem akarnak hazamenni. Semmi esetre sem, nem, nem, nem. Persze, hisz ott-hon vannak. Vagy itthon. A felnőtteknek tarthatnának katekézist, az Írást éltetik gondtalanul kreatív meredek ötleteikkel. A felnőttek mindezt elfelejtették, már nem tudják, általában. Talán tanulják, újból. De nem tőlük. Számptalan új név, számptalan új neve Istennek. És hallgat is rájuk! Egyszerűen, csak úgy, miért is ne, hát persze, de még mennyire. Tudom.

A múlt tanév előtti tanévben szintén vendégmunkás voltam itt, Erdélyben. Egy szakmai beszélgetésen, a teológia és a rokon szakterületek témái kapcsán – újoncként itteni berkekben –, majdnem csak utólag vallottam be a felelős protestáns szakteológus úrnak: elnézését kérném, instálom tisztelettel, hát én római katolikus volnék. Mosollyal a válasz: „Nem tesz semmit. Jó az Isten, azt is megbo-csátja.”

Úton voltam, egy itteni barátomat hívtam külföldről telefonon. Rögtön azt kérdezte: „Mikor jössz haza?”

Kántálás, az ifjúsági csoport és a püspök az idősek otthonában. Egy hölgy válaszként nagyon szép verset mond a fényről. Szép a tekintete. Megköszönöm személyesen a verset. Informálnak, hogy elvesztette hallását, hiába szólok hozzá. Világos, látja, mit gondolok, jobban tudja azt, mint én magam. Biztos. A templomban az istentiszteleten szabad imát mond a lelkész, felbuccyannak szavai. Egy hölgy mögöttem halkán megismétli minden szavát, mondatonként. Na.

Advent végefelé, késő éjjel, jóval éjfél után érek a szállásra. Az éjszakás nővér megkérdezi, hogy adhat-e valamit. Mondom, köszönöm. Kérdezem, hogy van, hogy vannak. „Várjuk az angyalt.” Nem tudom és nem is tudnám megmagyarázni neki, hogy Ő saját maga, Ők saját maguk az angyalok. Akik naponta eljönnek. Mondom hát: „Megjött az angyal. Tessék a tükörbe nézni!” Na.

Egy éjjel az otthonban valaki nagyon rosszul volt. A nővér hívta házi orvosát, de csak annak fiát sikerült értesítenie, aki nem tudta, hogy eléri-e apját. További hírt nem adott. A parókia, az otthon, a telek kapuja éjjel be van zárva, csengő nincs, a vaskerítés sem alacsony. „Hogy jött be doktor úr?”, kérdi a nővér, mert egyszer csak ott állt. Az orvos meg mondja: „Nem látja, hogy nézek ki?” Átmászott a kerítésen. 70 éves. Az orvos.

Sok neve van Istennek az Írásban: Teremtő, az Úr, pásztor, hős, harcos, útmutató, vár, király, megváltó, kiváltó, apa, anya, hitves, gyógyító, tanító, mester, fazekas, szobrász, ének, tápláló, eltartó, Izráel Szentje, vándorbot, erő, út, béke, társ, vigasz és még mi minden, „Hogy megtudják napkelettől napnyugtáig: senki sincs rajtam kívül, én vagyok az Úr, és nincs más! Harmatozzatok, egek, felülről, és a felhők hullassanak igazságot! Nyílják meg a föld, teremjen szabadulást, és igazság sarjadjon velem! Én, az Úr, teremtettem azt.” (Ézs 45,6.8) Kész. Ez van, így van, és jól van ez így. És ha nem, akkor még inkább. Mert akkor majd jó lesz. De nem nélkülünk.

Szívesen vagyok vendégmunkás itt Erdélyben. Dolgozni jöttem, s Istennek számomra új neveit tanulom. Az államateizmusban Isten létének kérdése kényszerített ránk, diskurzustémaként. Voltak sokan, akik tudták, hogy Isten jelenléte a döntő. Az is marad, ha már létezése általában úgyis mindegy lett. Hiszem, amit hiteles ember mond, tudom, amit megtapasztaltam. Isten számomra új nevei, most és nem csak itt, tudom, így hangzanak.

„Juli néni, jaj de jó, evett egy kanál levest.” Isten, aki örül életünk minden pillanatának, és segít hazaérni hozzá, ha eljött az idő.

Isten, aki maga is elámul gyermekei fékezhetetlen, meredek kreativitásán, s örömmel vallja be, hogy ezt eddig így még maga sem tudta, amíg Te a magad módján meg nem mutattad. Gyermeke-istentisztelet, az Istenmegőrző.

Isten, aki mosolyog felekezeti különbségeinken – köztünk magyarok közt is. Hisz épp ez az Ő gazdagsága.

Isten, aki kérdezi, és kér minket: „Mikor jössz haza?” Itt és ott, most, amikor és ahol országa határán állunk; egyszer kint, egyszer bent. Járkálunk, tötyörészünk, ügyködünk, még saját hazánkban is vendégmunkás bozgorként, ki, hol, mikor és hogyan; góbéskodunk, okoskodunk, spekulálunk s mellébeszélünk, de néha ékesen. (A nem székelyek is góbéskodnak, csak másképp.) „Uram! Országod polgára vagyok – ez életem legfőbb méltósága.” Ordass Lajos mondja így.¹

¹ Ordass Lajos: *A korona*. 1961. május 28. Szentháromság ünnepén. In: Uő.: *Az imádkozásról*. Budapest 1989. 142.

Sokszor hisszük Istenről, hogy elvesztette hallását, úgy gondoljuk, nem hallja, amit mondunk. Viszont látja, amit mondani sem tudunk, aki megismétli ki-mondatlan és kimondhatatlan imáink minden szavát, magáévá teszi, feltölti és ki-egészíti a sajátjából sajátjával.

A tükörbe nézni, és egy angyalt látni. Isten, akivel felfedezzük képességein-
ket, s azt is, ami tulajdonképpen vagyunk, amivé válunk, újra és újra, vagyis saját
magunkat. Hogy munkatársai vagyunk.

Isten, aki korától függetlenül – Örökkévalónak mondjuk – kerítéseken má-
szik át, hogy segítsen, velünk legyen, ha hívjuk, hívatjuk. És át is hágja, amivel
védenünk és őriznünk kell magunkat, mert tudja, mikor, mit, miként és ki által
kell tennie; tudja mi, miként jó, és mikor miről van szó. A kerítést és határokat
áthágó, aki nem helyettünk, de értünk dönt. És cselekszik, velünk együtt.

Isten, aki velünk akar lenni, aki keres minket, vár ránk, rajong és verseng ér-
tünk, udvarol nekünk. Ereje a gyengéknek, s gyengédsége, világossága az igazán
erőseknek.

Mindez egy ötödik evangélium, az erdélyi keresztyének írták és írják, a pro-
testáns, az unitárius gyülekezetekben, a protestáns, az unitárius teológián, a kato-
likus közösségekben és a katolikus teológián. Jó, lehet hogy nem egészen. De fon-
tos fejezetei szövetségének, itt lüktetnek s szólnak az élet, a táj, és ebből a világ-
ból, a csipkebokorból, mert az lángol, de mégsem ég el.

Régi tradíció szerint egy titkos és végtelen hosszú neve is van Istennek. Ösz-
szerakhatjuk, összerakjuk neveit, az újakat is, a felismerteket, a még ismeretlen-
ket, s végtelenné válik, mint a csillagok az égen, mint a homokszemek száma a
tengerparton. Magyarul is. Karácsonykor, húsvétkor, pünkösdkor összerakjuk,
soroljuk Isten neveit, időleges fedőneveit nyilvánosan: akik, amik egymásnak vol-
tunk, lettünk, vagyunk, leszünk, saját nevünket és egymás neveit. És mások neve-
it. Ez és ilyen Isten neve, a Názáreti nyomán. Számptalan, végtelen és egy. Vannak
ötleteik? Ne hallgassák el, ne hagyják elhallgattatni itt sem, egymás elől sem. Jó,
legalábbis ne mindig. Fel lehet őket fedezni. Na.

Kolozsvárott, a Kakasos templom mellett, 2005 karácsonyán.

A szerző a 2003-2004 és 2005-2006-os tanévekben vendégtanár a BBTE-en.
Erdélyi tartózkodását és munkáját a Bécsi Egyetem és az Österreichische
Forschungsgemeinschaft támogatása teszi lehetővé.